UDC: 616.89-008.454:616.831-005

QON-TOMIR DEMENSIYASINI ERTA ANIQLASH VA DINAMIK KUZATUVDA DIAGNOSTIK BAHOLASH SHKALALARINING AHAMIYATI

Kamilova M.R., Rahimbayeva G.S., Sobirova D.R.
Toshkent davlat tibbiyot universiteti (Toshkent, O‘zbekiston)

THE IMPORTANCE OF DIAGNOSTIC ASSESSMENT SCALE IN EARLY DETECTION AND DYNAMIC SURVEILLANCE OF VASCULAR DEMENTIA

Kamilova M.R., Rahimbayeva G.S., Sobirova D.R.
Tashkent State Medical University (Tashkent, Uzbekistan)

ВАЖНОСТЬ ДИАГНОСТИЧЕСКОЙ ОЦЕНОЧНОЙ ШКАЛЫ В РАННЕМ ВЫЯВЛЕНИИ И ДИНАМИЧЕСКОМ НАБЛЮДЕНИИ ЗА ПАЦИЕНТАМИ С СОСУДИСТОЙ ДЕМЕНЦИЕЙ

Камилова М.Р., Рахимбаева Г.С., Собирова Д.Р.
Ташкентский государственный медицинский университет (Ташкент, Узбекистан)

Maqsad. Ushbu tadqiqot demensiyaning qon-tomir va boshqa turlariga xos kognitiv pasayishning erta belgilarini aniqlashga qaratilgan. Ishning maqsadi – bosh miya qon aylanish tizimi buzilishlarini dastlabki bosqichlarda aniqlash uchun ilmiy asoslangan usullarni ishlab chiqishdir. Tadqiqotda turli baholash shkalalari yordamida kognitiv buzilish darajasini aniq o‘lchash imkoniyatlari baholandi. Shuningdek, miya qon tomirlaridagi o‘zgarishlar bilan demensiya simptomlarining og‘irlik darajasi o‘rtasidagi bog‘liqlik aniqlanadi. Tasdiqlangan diagnostik vositalarni qo‘llash orqali demensiyani aniqlashning aniqligini oshirish ko‘zda tutilgan. Yakuniy natijalar erta aralashuv va to‘g‘ri boshqaruv choralarini qo‘llash orqali bemorlarning hayot sifatini yaxshilashga xizmat qiladi.

Tadqiqot materiallari va usullari. Tadqiqot 2023-2024-yillarda Toshkent davlat tibbiyot universitetida o‘tkazildi va 80 yoshgacha bo‘lgan jami 40 nafar ishtirokchini o‘z ichiga oldi. Barcha shaxslar aniq belgilangan klinik va nevrologik mezonlarga muvofiq tanlab olindi. Qatnashuvchilar ikki guruhga ajratildi: asosiy guruh - demensiya tashxisi qo‘yilgan 20 nafar bemor va nazorat guruhi - nevrologik yoki psixiatrik buzilishi bo‘lmagan 20 sog‘lom kishilar tashkil qildi. Qatnashuvchilarning o‘rtacha yoshi 61,72±2,81 yilni tashkil etdi, jinsiy tafovut sezilmadi. Har bir ishtirokchi xotira, diqqat, mantiqiy fikrlash va umumiy aqliy faoliyatni baholovchi kompleks nevrologik va kognitiv tekshiruvlardan o‘tkazildi. Baholash uchun standartlashtirilgan shkalalar – Mini-Mental State Examination (MMSE), Montreal Cognitive Assessment (MoCA), Clinical Dementia Rating (CDR) va Reisberg Global Deterioration Scale – qo‘llanildi. Barcha testlar malakali nevropatologlar tomonidan etik tadqiqot qoidalariga rioya qilgan holda, nazorat sharoitida bajarildi. Olingan ma’lumotlar ehtiyotkorlik bilan qayd etildi, tizimlashtirildi va statistik tahlil qilindi. Bu yondashuv erta kognitiv pasayishni aniq baholash hamda turli diagnostik vositalarning qon-tomir demensiyasini aniqlashdagi samaradorligini tekshirish imkonini berdi.

Tadqiqot natijalari. Demensiya tashxisi qo‘yilgan bemorlarda o‘rtacha bo‘y 169,45±5,5 sm ni tashkil etdi, tana vazni esa uch marotaba o‘tkazilgan tekshiruv davomida asta-sekin kamayib bordi: birinchi tekshiruvda 81,09±1,93 kg, ikkinchisida 79,45±1,96 kg, uchinchisida esa 77,63±1,92 kg. Kognitiv ko‘rsatkichlar esa qayta baholashlar davo-

mida ijobiy o‘zgarishlar ko‘rsatdi. Mini-Mental State Examination (MMSE) bo‘yicha o‘rtacha ball dastlab 20,36±0,77 bo‘lsa, yakuniy baholashda 23,09±0,92 gacha oshdi. Shunga o‘xshash ijobiy tendensiyalar Clinical Dementia Rating (CDR) da (19±0,64 dan 23,09±0,74 gacha) va Montreal Cognitive Assessment (MoCA) da (19,72±1,00 dan 23±1,13 gacha) qayd etildi. Reisberg Global Deterioration Scale ko‘rsatkichi ham barqaror o‘sishni namoyon etdi – 18,09±0,50 dan 22,72 ±0,58 gacha. Ushbu natijalar doimiy monitoring va to‘g‘ri davolash choralarining demensiyali bemorlarda kognitiv funksiyalarni barqarorlashtirish yoki yaxshilashga yordam berishi mumkinligini ko‘rsatadi.

Xulosa. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, qon-tomir demensiyasi tarqalishi yosh o‘tishi bilan ortadi. Bosh miya qon aylanish tizimi kasalliklari tarixi bo‘lgan bemorlarda demensiya rivojlanish xavfi yuqoriroq. Statistik tahlillar kognitiv pasayish va kasallikning kechishini kuzatishda standartlashtirilgan baholash shkalalarining ahamiyatini tasdiqlaydi.